

Streszczenie pracy doktorskiej

Tematem mojej pracy jest: Filozof na tronie. Postawa Marka Aureliusza wobec chrześcijan.

Praca ma na celu wykazanie nastawienia Marka Aureliusza wobec chrześcijan w związku z jego politycznymi i filozoficznymi poglądami. Struktura pracy obejmuje trzy rozdziały. Pierwszy rozdział: Marek Aureliusz jako człowiek i filozof. Na początku tego (pierwszego) rozdziału podjąłem próbę definiowania pojęcia filozofii. Przedstawiłem różne interpretacje, czym się zajmuje, potem wyjaśniłem sposób rozumienia filozofii przez Marka Aureliusza. Jego zdaniem filozofia to rodzaj ukojenia, raczej lekarstwo na dolegliwości dla każdego, nie tylko dla wąskiej elity mędrców.

Następnie po krótkiej biografii opisałem jego koncepcję Boga i wyjaśniłem różnicę pomiędzy motywem sokratejskim i aureliańskim. Różnica polega na tym jak postrzegana jest jednostka.

U Sokratesa za jednostkę odpowiada mędrzec, a u Marka odpowiedzialność rozwija się tylko z faktu powinowactwa przez wspólny rozum.

Następnym elementem tego rozdziału jest ćwiczenie duchowe i wskazałem na podobieństwa do chrześcijaństwa. Później opisałem wątek stoickiego samodoskonalenia się w służbie Imperium, bo tak postrzegam filozofię stoicką Marka Aureliusza.

Jest ona oparta na głębokiej duchowości, o czym jest mowa w tym rozdziale. W końcowej części pierwszego rozdziału piszę o związkach cesarza-filozofa z prześladowaniem chrześcijan.

We wrażliwej i subtelnej filozofii Marka jest wiele spójności z prześladowanymi chrześcijanami, co starałem się podkreślić. Oczywiście w trakcie moich dociekań nie obyło się bez moralnych dylematów.

Rozdział kończy się przedstawieniem poglądów i cech charakteru naszej głównej postaci, które wywarły wpływ na rządy Imperium.

Rozdział drugi: Marek Aureliusz jako władca imperium.

Na wstępie zostały przedstawione: krótka definicja, rozumienie i określenie prawa, jak i krótki historyczny rys tworzenia prawa. Po tym opisie tworzenia prawa zostało opisane przygotowanie Marka Aureliusza do rządzenia państwem. Później zostało opisane rozumienie prawa przez Marka i wymienione przykłady tego.

Moja uwaga ukierunkowana była między innymi na sprawiedliwość mającą na celu dobro społeczne. Polityka rodzinna Marka, jego nastawienie do niewolnictwa oraz walk gladiatorów są kolejnymi punktami tego rozdziału.

Marek Aureliusz sprzyjał niewolnikom, tak jak jego poprzednicy. Bronił ich wielokrotnie i nie bał się podejmować trudnych decyzji nawet wtedy, kiedy kasa państwowa musiała za to ponosić koszty. Jeśli chodzi o walki gladiatorów Marek wprowadził był im przeciwny, ale znacznie ułatwiał procedury ich organizacji.

Taki był Marek Aureliusz, pełen rzeczywistych i pozornych sprzeczności. Podobnie było w przypadku męczeństwa chrześcijan – z jednej strony wydawał się być sprawiedliwy i humanitarny, z drugiej zaś strony wydawał wyroki ich męczeńskiej egzekucji.

W dalszej kolejności jest opisane przeze mnie funkcjonowanie Pax Romana ze względu na mocarstwowy charakter Imperium. Rozdział kończy się przykładami reform oraz sposobem zarządzania państwem przez Marka Aureliusza.

W podsumowaniu moja uwaga zwraca się na postać cesarza-filozofa. Moim zdaniem, należy go traktować jako bohatera niewykorzystanych reform ustrojowych oraz społecznych, które leżały u podstaw późniejszego upadku Cesarstwa Rzymskiego.

Rozdział trzeci: Chrześcijaństwo w epoce rządów Marka Aureliusza.

W tym rozdziale najpierw nazwane zostały źródła konfliktu między judaizmem a politeizmem ateńsko-rzymskim jeszcze z czasów przed Chrystusem. Następnie zostały wyróżnione główne przyczyny konfliktów między chrześcijaństwem a religią państwową Cesarstwa Rzymskiego na przykładach wczesnochrześcijańskich męczenników z czasów panowania Marka Aureliusza.

Przedstawiłem podstawowe dokumenty, które obowiązywały w kwestii oskarżeń chrześcijan (podstawy prawne procesów).

Poza tym zostały opisane przykłady procesów chrześcijan z czasów poprzedników naszego bohatera, a w szczególności z linii Antoninów.

Z wnikliwej analizy poszczególnych aktów męczeństwa, interpretacji panujących w czasach Marka Aureliusza i przed nimi zwyczajów, tradycji daje się wyciągnąć wniosek, że Marek Aureliusz nie był prześladowcą chrześcijan, chociaż w jego czasach miało ono miejsce.

W tym rozdziale przytoczyłem cytaty z licznych apologetów chrześcijańskich. W swoich pismach do Marka Aureliusza wyjaśniali mu dogmaty religii chrześcijańskiej oraz sprzeczności w procesach chrześcijan.

Apologeta Tertulian stawia zarzut sprzeczności procesów chrześcijan z obowiązującymi procedurami sądowymi w Cesarstwie.

Ks. F. Drączkowski w „Patrologii” (str. 128-130) opisuje w ten sposób: każdy oskarżony jest torturowany, aby przyznał się do winy. Chrześcijanie, którzy przyznają się do swojego wyznania są zmuszani poprzez okrutne tortury do kłamstwa i wyrzekania się chrześcijaństwa (swojej winy).

Rozdział kończę wnioskiem, że Marek Aureliusz nie był prześladowcą chrześcijan, mimo wielu męczeńskich wyroków śmierci w jego czasach. Jednocześnie nie jest on przykładowym bohaterem nie tylko w kwestii martyrologii chrześcijan.

Zakończenie

Chrześcijańskie konflikty miały dwie podstawowe przyczyny: pierwsza dotyczyła sprzeczności między dwiema nurtami religijnymi – monoteizmem i politeizmem.

Druga przyczyna to był konflikt na gruncie ideologii.

Chrześcijaństwo w pierwszych wiekach przedstawiało rewolucyjną siłę o zabarwieniu ideologicznym. Oferowało miłość w zamian za permanentną walkę. To nie mogło zostać pozytywnie przyjęte w ówczesnych czasach, gdyż nie było jeszcze odpowiedniego podłoża do tego.

Marek Aureliusz był „przywódcą stada”, któremu natura powierzyła zadanie prowadzenia Imperium. Rzymskie Imperium było oparte między innymi na boskości cesarza. Sacrum i profanum było dotąd bardzo mocno splecione, chrześcijanie zaś odmawiali uznania boskości cesarza. Stąd była to główne motywy ówczesnych konfliktów w których cesarz musiał się odnaleźć.